

64 åtgärder inom jordbruket för god vattenstatus

På uppdrag av vattenmyndigheterna har Jordbruksverket tagit fram en åtgärds katalog med ett 60-tal olika förslag som kan ge inspiration till konkreta åtgärder för en god vattenstatus. Vattnets kvalitet påverkas i hög grad av processer i och på marken. Åtgärder inom jordbruket kan därför ge goda effekter. Åtgärderna handlar om hur man kan minska jordbrukets belastning på våra vattendrag, sjöar och hav.

Åtgärds katalogen har kommit till med anledning av EU:s vattendirektiv, vars mål är att alla vatten i EU ska ha uppnått god ekologisk status till år 2015. Syftet är att den ska underlätta myndigheternas arbete med att ta fram åtgärdsprogram och samtidigt vara en inspirationskälla när man diskuterar åtgärder kring det egna vattendraget.

Anpassad gödsling och växtlighet höst och vinter kan minska kväveutsläppen

Högt kväveinnehåll i marken efter skörd skapar förutsättningar för stora utlakningsförluster. Därför gäller det att anpassa gödselgivan till grödans behov och sprida vid rätt tidpunkt så att näringen blir tillgänglig när grödan behöver den. Kvävefrigörelse under hösten kan hållas tillbaka om bearbetning av jorden begränsas. Om marken dessutom är bevuxen under höst och vinter kan växtligheten ta upp kväve som frigörs. I genomsnitt förloras 22 kg kväve per hektar och år från svensk åkermark via utlakning. Störst är kväveförlusterna på lätta jordar i mildt, nederbördsrikt klimat.

God markvård och anpassad jordbearbetning och gödselspridning stoppar fosfor

Fosfor finns i marken i många olika former. Till skillnad från kväve läcker fosfor i större utsträckning från lerjordar. Fosforförlusterna från svensk åkermark beräknas till i genomsnitt 0,4 kg per hektar och år. Förlusterna kan minskas genom att man håller marken i gott skick genom bra dränering, god markstruktur, kalkning etc. samt anpassar jordbearbetning och gödselspridning efter mark- och väderförhållanden. Det är också viktigt att undvika för mycket stallgödsel på jordar med hög fosforklass samt att mylla eller bruka ner stallgödsel och mineralgödsel efter spridning. Skyddszoner och våtmarker kan också bidra till att fånga upp fosfor innan den når vattendragen.

Säker hantering och försiktig strategi minimerar utsläppen av växtskyddsmedel

Rester från växtskyddsmedel kan nå yt- och grundvatten på flera sätt. Felaktig hantering kan leda till koncentrerade utsläpp på en liten yta och diffusa förluster i fält kan ske när växtskyddsmedlet inte hinner brytas ner innan det når vattnet. Genom säker påfyllning och rengöring av sprutan och behovsanpassad bekämpning vid rätt tidpunkt kan utsläppen minska. Mekanisk ogräsbekämpning och ekologisk odling kan ibland utgöra alternativ till kemiska preparat.

Mer information

Rapporten kan laddas ner som PDF eller beställas i tryckt form på Jordbruksverkets webbplats. Den har nr 2008:31 i rapportserien.

Johan Malgeryd

Regionkontoret i Linköping